

A black and white photograph of a small wooden cabin in a forest, framed in an oval. The cabin is nestled among tall, slender trees, possibly birches, with a dense canopy above. The cabin has a gabled roof and a small window. The foreground is a rocky, uneven ground. The entire scene is set against a dark blue background.

**POUTAPÄIVIÄ
JA SYDÄNTALVI**

Irma Lehto

Irma Lehto

Poutapäiviä ja sydäntalvi

© 2017 Irma Lehto

Taitto ja kannen suunnittelu: Tero Collin, Tutta Lehto-Collin

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi
Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN 978-952-339-642-5

1. luku

Mies rymisteli riihessä. Hän veti uuden käpyseulan esiin ja kouri rukkaskäsin siemensä sylkäisseet kävyt säkkiin. Sitten hän sotki seulaa puupalikalla, kunnes alkoi heijata seulaa edestakaisin. Sitä mukaa kuin siivekkeet irtosivat kävyistä puhtaat siemenet ripisivät alla olevaan kasaan.

Oli vanhalla miehellä toki nimikin – etunimi myös. Mutta sen jälkeen, kun hänen pojastaan oli tullut puutavarayhtiön piiri-esimies, häntä alettiin kutsua Ukko Tammeksi.

Ukko hellitti työstään ja pyyhki kasvojaan myssyksi solmi-maansa isoon nenäliinaan. Kädet tunsivat, miten se tuli märäksi. Ukko meni ulos, näpräsi auki nenäliinan solmut, huuhteli liinan vesitynnyrissä ja pisti sen riihen seinustalle kuivumaan. Katsoes-saan kartanolle hän näki tytön lähtevän pihasta riihelle päin ja kuuli tytön äänen jo kaukaa – tuon hänen enkelinsä, joka aina juoksi hakemassa häntä syömään ja kahville. Ukko Tammi oli ta- lossa ruokamiehenä.

– Utti tahville! Utti tahville!

Saunan takaa alkoi synkkä metsä. Sateisina päivinä se pelotti pientä tyttöä, mutta nyt aurinko punasi honkien kyljet kultaisiksi, ja suon syrjällä seisovat kuuset helottivat ruohon vihreinä. Kun kaiku metsänrajasta toisti: ”tah ville”, tyttö seisahtui ja nauroi lap-sen kirkasta naurua. Sitten hän lähti taas lekuttamaan peltotietä pitkin riihelle ja katsoi tarkasti jalkojaan.

Eilen hän oli astunut apilankukan päälle. Tyttö ei itkenyt ihan vähästä. Hän inhosi suu auki vollottamista. Vain vauvat itkivät – ja Pertti. Pertti parkui tahallaan. Tyttö ja äiti tiesivät sen. Mutta

eilen häneltä, tytöltä itseltään, oli päässyt äänekäs itku, vaikka hän ei halunnut itkeä.

Ukki oli tullut riihestä katsomaan. Oli ottanut hänet syliinsä ja hyssyttellen kantanut hänet kamariin. Äiti oli kaivanut kimalaisen piikin pinseteillä ja tuputtanut jalkapohjaa jollain lääketupolla. Tytön suu oli vääntynyt taas itkuun, mutta hän oli työntänyt nyrkin suuhunsa. Silmävesien norumista poskipäille tyttö ei voinut millään estää.

Ukki oli pyyhkinyt vedet mustilla sormillaan ja sanonut, että kyllä pieni tyttö saa itkeä, jos tekee kipeää tai pahoittaa mielensä.

Äitiä oli naurattanut nokiviirut tytön poskilla. Hän oli hakenut isän partapeilin. Tyttö oli kikattanut omalle kivalleen, ja kipu oli sulanut siihen. Sitten äiti oli pyyhkäissyt esiliinanhelmalla posket puhtaiksi.

Vasta riihen nurkalla tyttö havahtui katselemaan uusin silmin peltotietä.

– Apilantuttia ei ole enee missään! tyttö sanoi käsiään levitel-
len ja katsoi riihen ovella seisovaa vanhaa miestä suurilla silmil-
lään.

Ukko Tammi ei osannut sanoa tytön silmien väriä, olivatko ne siniset vai vihreät, vai häivähtivätkö ne myös vähän ruskeaan. Syvän tummat ne usein olivat, ja vaihtuvia sielunkuvia hän osasi kyllä hyvin tulkita.

– Minä niitin tienpientareet ja kaistat päivällä, kun tulin syö-
mästä, ja vein heinät pässin syötäväksi.

– Se on paha pässi, tyttö vastasi. – Hyvä, jos timalainen pistää
sitä suuhun.

– Et sinä tuollasta saa sanoa. Ei ole pässin vika, jos se puskee
ja joutuu liekaan. Kuka härnäs pässiparan vihaseks?

– Pertti.

– Etkö sinä?

– E-en. En minä.

Tyttö katsoi viattomin silmin miestä. Sitten katse alkoi horjua.
– Pertti yllytti.
– Niin mutta...
– Tiijän, keskeytti tyttö. – Ei saa olla yllytyshupsu.
– Mennään kahville. Sieppaan vaan ensin riihestä säkin puituja käpyjä.

Käsi kädessä he taivalsivat pitkin riihitietä. Taivas oli syvän sininen ja hellettä huokuva. Vain muutama läpinäkyvä poutapilvenleperle uiskenteli autereessa muotoaan muutellen. Auringon polte huimasi miestä. Vanha pää ei kestänyt aurinkoa.

Emäntä seiso i kaivonkannella ja vinttasi vettä kahteen isoon ämpäriin. Nähdessään ukon ja tytön lähestyvän hän kippasi vielä kaksi kapallista ja roiskautti ne lähellä olevaan isoon puiseen saaviin, jota sanottiin korvoksi.

– Siinä on sinulle raikasta huuhteluvettä, emäntä sanoi miehelle. – Hiki tässä helteessä tuppaa tulemaan, kun vähänkin eväänsä liikauttaa.

– Aikakirjat on sekasin, Ukko Tammi tuumi. – Hellettä riittää viikko viikon perään, eikä henkäystäkään tuulta.

– Ja kun ei tuule, niin ei nouse ees ukkospilvet tätä kuumuutta viilentämään, emäntä vastasi.

Aikuisten jutellessa tyttö kyykistyi katselemaan tipuja, jotka taapersivat ruohikossa pikkuisen kauempana kanaemon perässä. Lähemmäksi tyttö ei uskaltanut mennä, kun kana pörhisteli höyheniään ja kurautteli varottavasti kurkkuaan. Mies kumartui uittamaan käsiään korvossa ja roiski vettä kasvoilleen.

– Haittaako tuo, jos kiskon pajan pois päältäni, hän sitten kysyi.

– Siitä vain! emäntä vastasi ja silmäili rakenteilla olevaa navettaa. – Hitaastipa näyttää tuo nousevan. Onko mestarissa vika, vai ovatko nuo yhtiön haalimat kulkumiehet, niin kunnottomii, ettei niihin saa vauhtii.

Mies huuhteli yläruumistaan kumartuneena pää korvon sisässä. Kun hän vastasi, niin ääni kumusi ja vesi pulahteli.

– Sitä minäki olen itekseni ihmetelly. Ovat saaneet salvatuks vasta muutaman varvin valmiista hirsistä kivijalan päälle. Pitääkö sanoo pojalle, että vaihtaa mestari.

– Tai miehiä. Oman kylän miehet olisivat toista maata. Mutta eivät ne tähän aikaan kesästä kerkii; mökkiläiset. Niihen pitää koluta karjan eväät talveksi sieltä, mistä heinätupon näyttääkseen löytävät: kivisiltä rinteiltä ja suoniityiltä. Siihen savottaan sitä pitäs meijänkin miehen pian joutuu.

Emäntä tarttui ämpäreihin, ukko käypsäkkiin, kun rakennusmiehet alkoivat levittäytyä pihanurmikolle reppujensa kanssa. Miehet söivät aina murkinansa myöhemmin kuin talon väki ja joiivat kahvinsa samalla. Apupoika oli jo käynyt keittämässä kahvin talon hellalla, kun näinä rutikuivina päivinä ei uskaltanut enää sytyttää nuotiota navettarakennuksen sisälle, vaikka kivijalka olikin pari metriä korkea.

Ukko Tammi tuli kahvit juotuaan tuvan rapulle polttelemaan piippuaan. Siinä oli hyvä istua, kun tähän aikaan päivästä rappu jäi varjon puolelle. Hän hymähti mielessään, kun katse hakeutui kaimon ja navetan välisellä nurmikolla nukkuviiin miehiin. Juuri tuollaisen taulun hän oli äskettäin nähnyt jossain pojanpoikansa kirjassa. Ei hän muistanut kenen maalaama se taulu oli, sen vain, että nimi oli Isäntä ja rengit.

Vanhan miehen mielestä nimeksi olisi sopinut yhtä hyvin Ettone, sillä pieniä tirsoja nuo miehet olivat nyt syöntinsä päälle vetelemässä pihanurmikolla selällään ja hattu silmillä. Joku miehistä oli vetänyt polvensa pystyyn ja vielä vähän haralleen, niin että väljän housun haarukka tähysti kuin karhunkita.

Tyttö tuli pullapalanen kädessään istumaan rapulle ukon vie-reen ja alkoi mutustaa hiljaisena syötävänsä. Oli tyyntä ja rauhalista. Vain ukon piippu päästi korahavan äänen silloin tällöin, kun mies imaisi piippuaan.

Kun Ukko Tammi oli kevään korvalla tullut taloon notkista-maan lenkinäreitä, niin hän oli alusta pitäen katsellut mielellään kaikkia lasten touhuja. Talon vanhemmista lapsista ukko ei löytänyt moitteen sijaa. Tyyne täyttäisi yksitoista syksyllä, ja Veikko oli reilun vuoden vanhempi, mutta he ahkeroivat jo talon töissä. Hyvin harvoin heidät näki palloa pelaamassa tai hippaa hyppimässä talon pihassa muulloin kuin myöhään illalla ja sunnutain seutu-vissa.

Eipä silti! Myös seuraava lapsi, yhdeksän täyttävä Pertti-poika, oli kyllä omalla tavallaan valloittava, vireä ja vikkellä, mutta hän ei ollut oikein Ukon mieleen. Poika oli liian rauhaton. Värkkäsi aina jotakin. Ja se ”jotain” oli melkein aina jotain kiellettyä.

Pikkutyttö sen sijaan taapersi jo joskus töissä; ruokki kanoja pihassa ja kissoja sisällä. Hän jopa paransi talon pentukissan ja sai siitä itselleen kiitollisen seuralaisen. Tyttö kääri sairaan kissan vil-lasaaliin ja syötti sille sinnikkäästi lääkekermaa tuttipullosta, kun sairas ei litkimään ruvennut. Miten tyttö jaksoi, vanha mies ajatteli ihaillen, tuo tuskin nelivuotias, miten hän jaksoi istua kiikkutuo-lissa kissa sylissään ja hyräillä sille koko pitkän päivän. Mutta niinpä vain myrkkyä tai muuta moskaa syönyt ja pahoin oksennel-lut kissa parani.

Pertti pyörähti talon kulman takaa kepakon kanssa. Sitä heilu-tellen ja pyöritellen hän lähestyi marssiaskelin talon rapulla istuvia. Kepin pää pyyhkäisi tytön tukkaa.

- Pane pois se seiväs! tyttö huusi vihaisesti.
- Enkä pane sinun käskystä, poika änkesi vastaan.
- No, sitten minä käsen, mies sanoi tyyneästi ja katsoi poikaa.
- Pane se poikkeen, ettet saa vahinkoo aikaan.

– En pane. Et sinä ole mikään minun käskijä.

Siinä silmänräpäyksessä tyttö hyökkäsi, kiskaisi kepin yllätetyn pojan kädestä ja tyrkkäsi sillä pojan kumoon. Poika nousi hitaasti ylös ja hieroskeli olkapäätään. Hän vaaniskeli tyttöä vähän aikaa, mutta ei uskaltanut käydä tämän kimppuun miehen nähden. Tyttö seisoi etukenossa jalat harallaan.

– Pyyvä anteetsi iltalta tai minä terron äitille, tyttö uhkasi.

– Ei se ole mikään ukki. Ukki on kuollu ja kuopattu.

– Utto Tammi on minun utti. Äiti ei meistä toiria tasvata. Sinä saat seltään.

– Jos et virka äitille mitään, niin minä leikin sinun kanssa.

– No, mitä sanot? tyttö tiukkasi.

Pojan väkinäiset huulet muodostivat sanan. Ääntä tuskin kuului, mutta mies ei välittänyt patistaa poikaa. Hän kopisti sammuneen ja puoliksi jäähtyneen piipunperän kämmeneensä ja heitti perskat rapun pielessä kasvavan ruusupensaaseen juurelle. Mutta nuhdesaarnan hän huomaamattaan pojalle piti.

– Menkee leikkimään. Eläkä kiusaa siskoos. Iso poikahan sinä jo olet, koulupoika. Kyllä koulupojan pitäis tietee sanomata, miten pitää olla. Vanhempas eivät varmasti halua teistä mitään koirii.

Ukko nousi vaivalloisesti rapulta. Jalat olivat ehtineet jäykistyä. Hän huomasi alarapun syrjällä pienen pallon. Se oli nähtävästi koottu polkupyörän sisäkumista leikatuista renkaista. Kokemuksesta mies tiesi, että pallo oli hyvin kimmoisa ja kova.

Ukko poimi pallon, heitti sen pojalle ja sanoi: – Leikkikee sillä!

Poika pompotti palloa ja katseli miehen perään, kun tämä lähti kävelemään saunarakennuksen kautta riihitiele. Rakennusmiehet nukkuivat vielä pihassa. Pojan silmät levisivät innosta. Kiusaus kihelmöi. Kunpa hän vain uskaltaisi. Kunpa hän vain uskaltaisi heittää pallolla tuota polvet pystyssä nukkuvaa miestä suoraan munille. Sitten poika keksi. Hän otti ritsan taskustaan.

– Katri, kato, miten tuo mies kellettä keskellä pihaa.

– Niin tellettää. Mitä siitä?

– Eikös olis hiton hyvä maali. Saat lainata minun ritsoo, jos ammut tuohon housujen haarukkaan.

– En minä osaa. Tato vaitta.

Tyttö otti ritsan, asetti pallon, mutta kun hän veti, niin pallo poukkasi kohti taivasta.

– Viskaa sitten! Jos viskaat, niin minä opetan sinut ampu-
maan.

Tyttö epäröi. Hän ei enää luottanut veljensä lupauksiin. Poika huomasi sisarensa emminnän ja kiiruhti vakuuttamaan: – Varmasti opetan.

Houkutus kävi nyt tytölle ylivoimaiseksi. He hiipivät molemmat lähelle miestä, melkein polvien viereen. Tyttö paiskasi pallon täysin voimin. Se osui miehen haaroihin. Samassa mies ryntäsi ki-
roten pystyyn.

– Saatanan kakarat. Minä puistelen teitä korvista.

Lapset kirmasivat pakoon. Suuttunut mies lähti ajamaan heitä takaa. Poika parkui mennessään: – En se minä ollu. Katri sen teki.

Ukko Tammi tuli riihen ovelle, kun kuuli pojan huudon. Hän näki, miten tyttö ja poika pinkoivat pakoon pitkin pellonpiennarta riihen suuntaan, ja mahakas mies juoksi ähkyvän oloisena perässä. Puolivälissä mies luovutti. Poika jäi maleksimaan ja kuljeksimaan pientareelle. Kaikki rakennusmiehet näyttivät nousseen ja lähtivät kiipeämään rakennukselle. Tyttö jatkoi juoksuaan riihelle asti.

– Mitee nyt? Ukko kysyi.

– En muistanu, tyttö huohotti.

– Mitä sinä et muistanu?

Tyttö ei vastannut, katsoi vain vanhaa miestä suurin pettynein silmin. Ja niin kuin aina Ukko Tammi ymmärsi.

– Eihän sitä aina muista, Ukko totesi lohduttavasti hymyillen.

2. luku

Perjantaina illasta Ukko Tammi teki lähtöä kirkolle kotiinsa. Hän oli jo ennen ruokailua pukeutunut parempiinsa ja sulloi nyt rullalle kierretyt hikiset ja nokiset riihivaatteet reppuunsa, jonka Tyyne äitinsä vinkkauksesta joutuutti hänelle aitasta. Katri seisoi hiljaisena vieressä ja silmitteli tarkkaan, kun Ukko kiristi repun nyörin tiukalle.

Kun reppu nökötti penkillä valmiina lähtöön, tyttö kysyi: – Panetto sinä sen seltään?

– En, vaan tälleen pyörän ritsille pitimien väliin.

Ukkoa liikutti tuo eron haikeus, joka näkyi niin selvään lapsen silmistä. Hän ojensi kätensä ja silitti tytön poskea.

– Elä huoli! Minä tulen takas jo pyhäehtoon, jos äitis antaa minulle vielä yösijan.

– Äiti? tyttö parahti.

Pertti mulkoili sisartaan silmät kierossa ja pyöritti sormeaan päänsä päällä. Tyyne tirskahti. Mutta Veikko katsoi vihaisesti veljeään.

– Mene siitä! äiti sanoi Pertille ja huitaisi poikaa kädessään olevalla pöytärätillä. – Ilman muuta Ukko Tammi tulee takas. Se on puhuttu jo ajat sitten.

– Herran haltuun! mies toivotti ja kätteli heidät kaikki.

Lähtö ei ollut Ukon tapaista. Se alkoi huolestuttaa äitiä. Hän nosti käden sydämelleen ja huoahhti hiljaa.

– Muista polkee hiljakseen, ettet rehki liikoja, äiti varoitti. – Se on pitkä matka sinun ikäselle miehelle näin helteellä ja vielä syönnin päälle.

– Kykyni mukaan, kykyni mukaan, mies hymähteli leppoisasti. – Lepään välillä ojanpientareella, jos siltä tuntuu. Eihän nyt maa ole märkä, eikä pilvet pelottele.

Ukko laittoi oikean kesähatun, pellavaisen lippalakin, päähänsä ja lähti. Katri juoksi ikkunaan katsomaan miehen menoa. Päätyikkunasta näkyi loivaa alamäkeä kulkeva menotie pitkälti.

Tyyne otti neulomuksensa ja tuskaili heti kutimensa kanssa. Hän neuloi itselleen mustavalkoisia kirjokintaita talveksi. Veikko istuutui kiikkutuoliin ja silmäili sanomalehteä. Hän luki aina hevosuutiset tarkkaan, sillä hän haaveili, että isä ostaisi heille syksyllä hevosen.

Pertin teki myös kovasti mieli hevosta, mutta hän pelkäsi, ettei saisi vielä ajaa.

– Elä elättele turhii mielikuvii! Pertti puhisi veljelleen. – Ei sinusta ole kyntömieheks vielä moneen vuoteen. Niin isä sanoo.

Äiti kuuli puhinat ja puuttui puheeseen.

– Pertti, annapa veljes olla! Hevosasia ei kuulu sinulle. Ota lehti tai kirja kätees – sinäki. Harjotus ei pahaa tekis. Kovin on vielä jäykkee se sinun lukeminen.

Niine sanoineen äiti lähti ulos iltatöilleen ja vei tyhjän halkokorin mennessään. Katri imaisi rohkeutta äitinsä sanoista, kipitti hakemaan aapisensa ja päätti kättää Perttiä lukemaan.

Poika oli äkännyt ikkunassa ison sinipyllyisen karpäsen ja kahmi sen kiinni. Katri katsoi pahoilla mielin, kun Pertti nyppi siltä siivet irti.

– En sano Veitolle, jos luet minulle, tyttö kuiskasi.

– En minä ole lukenu sinulle ennenkään, poika sihahti.

– Minä terron tärpäsestä, Katri uhitteli.

– Etkä kerro! Pertti äsähti puoliääneen.

Hän nappasi painavan tuhkakupin käteensä ja listi sillä pöydällä avuttomana kömpivän karpäsen.

– Tyyne lukee sinulle! poika puhautti.

Tyyne kuuli sen ja äkäili kovaan ääneen: – Minä olen roikottanu tuota penskaa selässäni ja sylissäni vuosikaupalla. En minä enee jaksa.

Veikko oli taittanut lehden pois ja näki nyt, miten Katri pahoitti mielensä. Alahuuli lerpatti, ja vedet kiehuiivat silmissä. Ääneen pikkusisko ei itkenyt.

Veikko ärähti Tyyne-sisarelleen: – Pitikö se noin ilkeesti ja vihasesti sanoo. Olisit ylpee, kun pikkusiskos pyrkii lukemaan jo noin pienenä. Hänestä ei ainakaan tule ruunankummii.

Tyyne kimpaantui veljensä moitteesta.

– Lue ite! hän huusi.

– Mitä kärkeä työ nyt käyttä? äiti kysyi ovelta sisään tullessaan.

Lapset eivät vastanneet. Katrikin nieli kyyneleensä. Eikä äiti jaksanut perätä asiaa sen enempää.

Äiti oli käynyt liiterissä ja koonnut lastuja ja pieniä puunpökkelöitä, joista saisi hyvän ja aamuyöhön asti kytevän lehmisavun piha-aitaukseen. Samalla hän oli silmäillyt, mistä löytäisi huomiseksi puita tuvan uuniin. Uuden navettarakennuksen taakse jäänyt tilapäinen liiteri, vinokattoinen katos, oli kyllä puolillaan kuivaa metristä koivuhalkoa, mutta heidän pieneen leivinuuniin ne eivät sinällään mahtuneet. Äiti tuli pyytämään Veikkoä pienimään puita, kun huomenna, lauantaina, piti paistaa piirakoita, niin kuin tavallisesti joka viikko.

– Minä tulen tanssa, Katri sanoi, kun kuuli äitinsä kehotuksen isoveljelleen.

– Ei, et sinä! äiti toppuutteli. – Kun Veikko ryskää liiterissä, niin silloin sinne ei ole kellää asiaa.

Veikko nousi ja ohimennessään pörrötti Katrin tukkaa.

– Jospa se Tyyne sittennii lukee sinulle, Veikko sanoi.

– Enkä lue, Tyyne tiuskaisi. – En minä kerkii.

Kun ovi sulkeutui äidin ja Veikon takana, niin äiti päivitteli heti porstuassa.

– Mikä tuota tyttöä nyt oikeen riivaa, kun aina vain tiuskii ja tiuskii.

– Katri! Veikko vastasi astellessaan äitinsä perästä rappusia alas.

Äiti yllättyi ja ällistyi pojan yksisanaista tietäväistä vastausta. Hän seisahtui pihapolulla ja kääntyi katsomaan poikaansa.

– Sekö Tyyneä niin vietävästi kismittää, kun Katri kimputtaa häntä aina lukemaan, äiti penäsi.

– Niin – ja kun Katri on olemassa. On olemassa enemmän kuin me muut on millonkaa oltu.

– Nyt en tajuu, äiti sanoi otsa rypyssä. – Mitä te Katrielta pois ottasitte?

– En minä ota mitään, Veikko vastasi. – Mutta Pertti ja Tyyne ottasivat kyllä Jukan ja Ukko Tammen.

– Niin, Jukan tuomat karamellipussit, äiti hymähti. – Saahan Tyyne ja Pertti osansa niistä, mutta että Ukko Tammi... Hul-luutta! Luulisi Tyynen, tuon ikäsen tytön, käsittävän asioita.

– Ei Tyyne tyhmä ole, Veikko puolusti sisartaan. – Hän on vain oppinu kahtomaan kahteen suuntaan: itseensä ja toiseen.

Äiti itse röyhisti aina salaa rintaansa, kun vain ajatteli pikkutyttöään. Tyttö oli tullut ulkonäöltään ja luonteeltaan häneen, kun taas Tyyne oli enemmän isänsä kaltainen niin kuin Veikkokin. Äitinä Anna yritti aina pitää kiinni ajatuksesta, että kaikki lapset olivat samanarvoisia. Jokaisella heistä oli omat lahjansa. Tyyne oli ahkera ja kätevä käsistään. Katrista näytti tulevan lukutoukka. Se ei ollut suurikaan suositus täällä pienessä maalaiskylässä.

Veikko aisti äitinsä ajatukset ja jatkoi selitystään, niin kuin olisi asiaa aikaisemminkin tuuminut.

– Eihän sille kukaan mitään voi, jos Katri on syntyjään sievä ja visertävä taivaanlintu. Tyynen pitäs vain tajuta, jotta paljon parempi meidän on täällä maalla, tunkiolla, harakkana hyppiä.

Veikon vakavuus ja sanat pistivät äidin sydämeen, niin kuin poika olisi sohaissut häntä naskalilla. Anna torjui tuon piston, vaikka vaikeaa se oli. Hän naurahti ja otti pari askelta lehmiaitausta

kohti. Veikko kuuli äitinsä sanovan mennessään: – Luojan ei pitäsi antaa yksinkertasilles vanhemmille monimutkasii lapsii.

Veikko ei vastannut. Hän kääntyi lyhyelle liiteriin menevälle nurmipolulle.

Katri karkasi heti pois tuvasta, kun äiti ja Veikko olivat menneet. Tyttö ei halunnut jäädä samaan huoneeseen Pertin ja Tyynen kanssa. Hän otti kirjansa ja kipitti huuli törroillä kamarin pöydän alle. Sinne hän usein pakeni, kun pahoitti mielensä. Mutta useinkaan hänen ei tarvinnut istua siellä yksin kovin kauaa.

Tyttö kuuli, miten kissa jälleen kerran, niin kuin tietäisi hänen istuvan pöydän alla, naukui ja raapi eteisessä. Tytyne komensi Perttiä päästämään kissan sisälle. Katrin mieliala parani heti. Hän kihersi ääneen, kun Misu tassutti hänen luokseen ja kiipesi syliin hameen helmaa myöten. Yhdessä kissan kanssa Katri katseli kirjaansa.

Ulkoa kuului lehmien kutsuhuuto: ”Pruu, Onerva, pruu, Orvokki, pruu, Heluna, pruu, Hellikki, pruu lypsättämään, pruu pruu.” Katri kuunteli, miten äiti luikautti kutsuhuudon kolmeen kertaan. Tytär tiesi, että Törmälän Amalia ja äiti kilpailivat siitä, kumman ääni soi heleämmin ja kantoi kauemmaksi. Uittomiehet olivat sanoneet, että äiti voitti.

Katri asetti kirjansa varovasti lattialle viereensä ja alkoi silitellä kissaansa. Se kiitti heti hiljaisella hyrinällä. Tytön tyyntynyt mieli ei mitannut aikaa. Hän valpastui vasta, kun eteisen lattialauta narahti. ”Äiti!” Katri ajatteli, mutta tuvasta kuului myös miehen ääni.

– Missäs se minun pikku morsmaikkuni on? mies kysyi.

Katri kimmahti tupaan kirjansa ja kissansa kanssa kuin nakatuna. Mutta kissa säikähti Jukkaa ja karkasi pois.

– Kukas sinulle on oman aapisen ostanu? Jukka hämmästeli.

– Heprolan Antti, tyttö vastasi.

Eletään kesää 1938 pienessä pohjois-karjalaisessa kylässä. Arki on työntäyteistä. Vanhimmat lapset osallistuvat talon töihin äidin rinnalla isän ollessa metsätyönjohtajana savotoilla. Perheen nuorimmainen Katri elää vielä vapaasti satujen, tarujen ja mielikuvituksen maailmassa.

He asuvat puutavarayhtiön talossa, jonka riihessä väännetään lenkkinäreitä ja puidaan käpyjä. Riihessä työskentelevät miehet avaavat Katrille uuden maailman, tiedon maailman. Hän ahmii tietoa ja uppoaa puheisiin ja tarinoihin. Katrin, innokkaan ja välillä myös pelokkaan kuuntelijan, maailma laajenee monelle taholle.

Kirja päättyy talvisodan rauhanpäivään maaliskuussa 1940. Noiden keskeisten pelon ja sodan vuosien lisäksi perhettä varjostavat kansalaissodan muistot ja 1930-luvun kiihkomieliset tapahtumat niin Suomessa, Saksassa kuin Neuvostoliitossa.

BoD.fi

ISBN 978-952-339-642-5